

НАПРЯМ 7. ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-555-9-60>

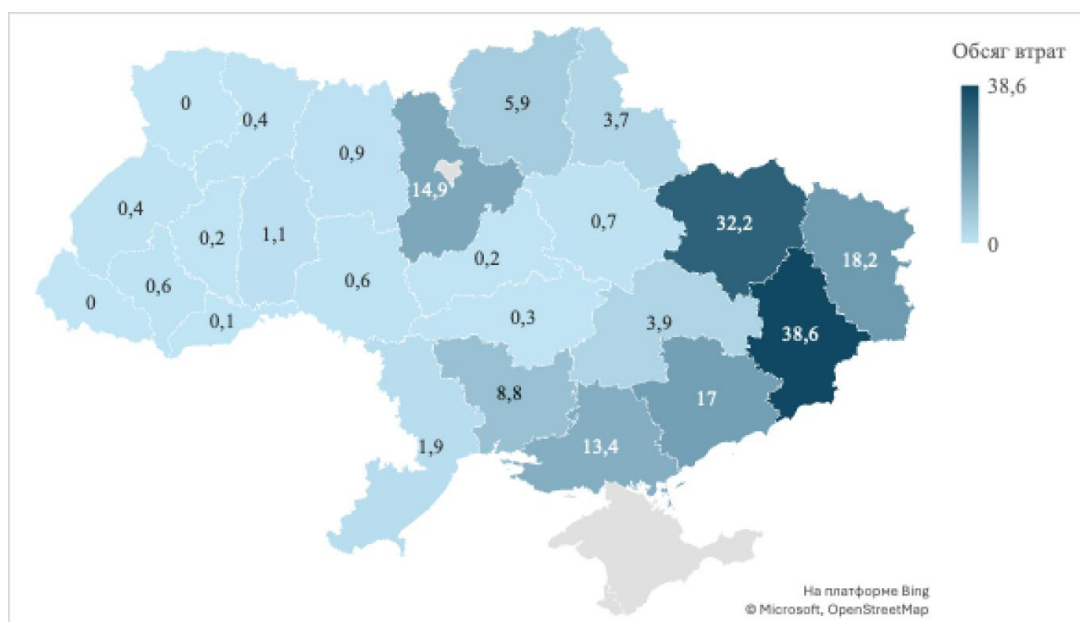
РОЛЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Буцький Ілля Олександрович

аспірант,

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

В умовах військового стану в Україні кожного дня від дій агресора значних втрат зазнають не тільки прифронтові території, але й решта областей України. За період 2022–2024 рр. найбільших втрат зазнали Чернігівська, Донецька, Луганська, Харківська, Київська, Запорізька та Миколаївська області, де були знищені промислові підприємства, транспортні вузли, житлова та соціальна інфраструктура (рис. 1).

**Рис. 1. Карта збитків, які несли області України від військових дій
рф в період 2022–2024 рр.**

Джерело: [1]

Руйнація цих об'єктів порушила роботу життєво важливих систем, залишивши значну частину населення без житла, водопостачання, тепла та електроенергії. Порушення логістики стало причиною перебоїв із постачанням продуктів харчування, ліків і медичних послуг, що створює

ризика гуманітарної кризи. Окрім того, багато підприємств не можуть функціонувати через втрату активів, відсутність енергоресурсів і зруйновані ланцюги постачання, а евакуація населення призвела до дефіциту робочої сили.

Отже, враховуючи масштаби завданих збитків, відновлення інфраструктури сільських територій стає одним із ключових завдань держави, яке потрібно реалізовувати негайно, навіть не чекаючи на завершення війни. Підхід до реконструкції повинен бути комплексним і диференційованим, з урахуванням функціонального призначення об'єктів, масштабів їх пошкодження та реальних строків відбудови. Важливу роль у відновленні та власне повоєнному розвитку сільських територій після завершення війни відіграватиме підприємництво [2]. Компанії не лише забезпечують створення робочих місць і підвищення рівня зайнятості, але й сприяють наповненню місцевих бюджетів, що власне є ключовими інструментом відновлення соціально-економічного розвитку села (рис. 2).

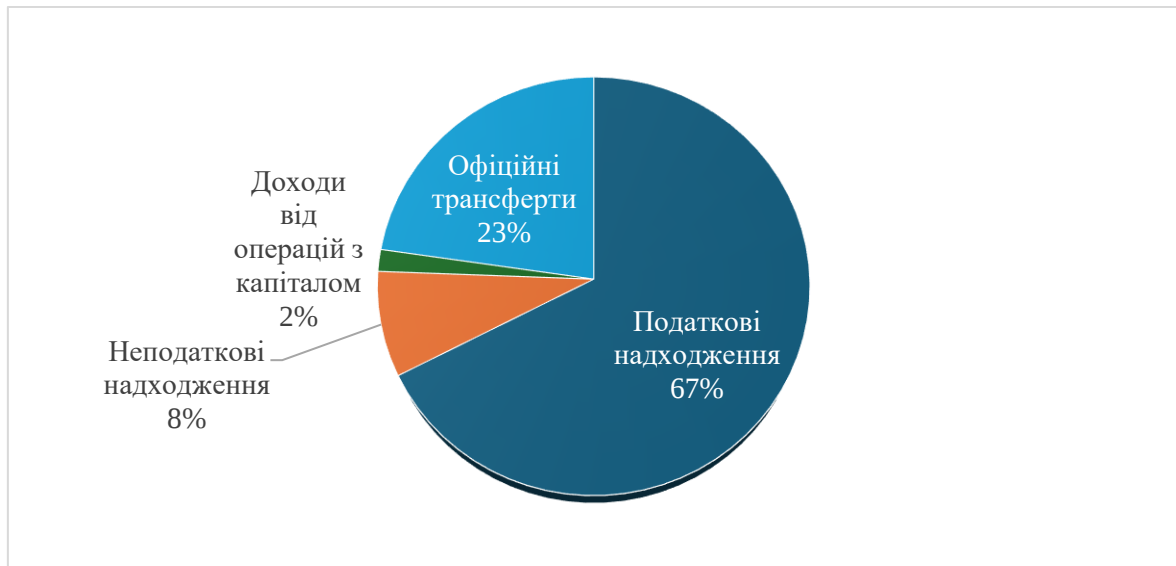

Рис. 2. Структура доходів місцевих бюджетів України за 2024 р.

Джерело: [3]

Як видно з рис. 2, частка податків у структурі місцевих бюджетів складає 67%, з яких власне і фінансується будівництво шкіл, лікарень, дитячих садків, спортивних об'єктів та інших соціально значущих установ. Крім того, підприємства забезпечують надходження валюти в економіку через експорт продукції та стимулюють розвиток суміжних галузей, таких як логістика, переробка, машинобудування чи енергетика.

Отож, пропонується візуалізувати роль підприємства в розвитку сільських територій в контексті перемоги у війні (рис. 3).

Рис. 3. Характеристика ролі бізнес-структур в розвитку українських сіл в у період післявоєнного відновлення

Джерело: [4–5]

Слід відзначити, що саме аграрний сектор України є основою національної економіки, адже він забезпечує більше половини валової продукції сільського господарства. Велика частка виробництва зосереджена у руках великих агрохолдингів, які завдяки ефекту масштабу, концентрації капіталу, інновацій та сучасних технологій досягають високої продуктивності й конкурентоспроможності, роль яких проявлятиметься у забезпеченні нових робочих місць та залученні інвестицій у відновленні інфраструктури села.

Одним із головних чинників майбутнього зростання стане людський капітал, адже відновлення економіки неможливе без повернення кваліфікованих працівників і створення для них комфортних умов життя. Саме тому необхідно інвестувати в освіту, науку, підготовку кадрів, підвищення кваліфікації та розвиток цифрових компетенцій у сільській місцевості. Паралельно з цим важливо розвивати інноваційні технології в аграрному виробництві, зокрема автоматизацію, точне землеробство та цифрові платформи управління господарствами.

Особливу увагу слід приділити екологічній складовій розвитку, яка в контексті євроінтеграції буде узгоджена з Європейським зеленим курсом, який передбачає скорочення викидів, впровадження енергоощадних технологій, розвиток відновлюваної енергетики та збереження

природного середовища. Аграрні підприємства можуть відігравати ключову роль у цьому процесі, використовуючи біомасу, сонячну та вітрову енергію для власних потреб і потреб громад, що власне підвищить енергетичну незалежність територій та сприятиме досягненню національних кліматичних цілей.

Підприємництво здатне впливати і на вирішення житлової проблеми, яка стала особливо гострою через переміщення населення з небезпечних регіонів. Компанії можуть долучатися до будівництва житла або відновлення житлового фонду у громадах, в яких вони розміщують свої виробничі потужності, що не тільки забезпечуватиме працівників житлом, а й стимулюватиме повернення населення на деокуповані території. Ще одним напрямом розвитку підприємництва в сільській місцевості є агротуризм, який не лише створюватиме нові робочі місця, але й стане важливим чинником соціально-економічного відродження депресивних територій, перетворюючи їх на привабливі туристичні центри.

В підсумку слід зазначити, що бізнес та його діяльність є важливим інструментом післявоєнного розвитку сільських територій України, адже окрім максимізації власного прибутку, підприємництво підвищує рівень життя населення та вдосконалює його інфраструктуру. Саме підприємці можуть стати головною рушійною силою відродження українського села та своїми податками та діями позитивно впливатимуть його проєвропейський розвиток після перемоги у війні.

Список використаних джерел:

1. KSE Institute. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на листопад 2024 року. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024-UA.pdf (дата звернення 16.10.2025)
2. Ільченко Т., Застрожнікова І. Роль аграрного підприємництва у розвитку територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-21> (дата звернення 16.10.2025)
3. Міністерство фінансів України. *Відкритий бюджет: місцеві бюджети*. 2025. URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget> (дата звернення 16.10.2025)
4. Похиленко Н. М. Огляд концептуальних основ та моделей сільського розвитку. *Economic Synergy*. 2023. № 1. С. 246–269. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-1-18> (дата звернення 17.10.2025)
5. Скрипниченко М., Кузнецова Л., Білоцерківець О. Сценарні макрооцінки післявоєнної відбудови економіки України. *Економіка і прогнозування*. 2022. № 3. С. 43–74 DOI: <https://doi.org/10.15407/eip2022.03.048> (дата звернення 17.10.2025)